

In het derde hoofdstuk wordt de vermenigvuldiging van bacteriën en de rol, die ze in de natuur spelen, nagegaan, waarbij gisting en rotting ter sprake komen.

Het verloop van infectieziekten, virulentie, immuniteit, is de titel van het vierde hoofdstuk. Hierin vindt het verschil tusschen acute en chronische ziekten behandeling en worden, als voorbeelden, het ziekteverloop van diphteritis, longontsteking, typhus, melaatschheid en syphilis gegeven.

In hoofdstuk V vinden we een bespreking van de bestrijding en genezing van besmettelijke ziekten, waarin o.a. ook verschillende afbeeldingen van ontsmettingsovens opgenomen zijn. Hierin wordt het belang der sectie van lijken betoogd. Cholera, pest, pokken, tuberculose en geslachtsziekten vinden hierin eene bespreking. De schrijver zet het nut van verplichte inenting uiteen; het groote belang hiervan springt vooral in 't oog door de bijgevoegde gekleurde kaart: sterfgevallen aan pokken in de landen van Europa van 1893—1897.

In Duitschland en Noorwegen, waar de verplichte inenting algemeen is en streng wordt toegepast, is de ziekte haast onbekend, er stierven er van de millioen inwoners in die jaren aan de pokken 0—5. In Rusland en Spanje daarentegen stierven meer dan 400.

Eveneens is een kaart, waarop de verspreiding van de tuberculose over Europa is afgebeeld, opgenomen. Terwijl in Engeland en Nederland 1001—1500 personen per millioen inwoners aan tuberculose sterven, bedraagt dit voor Duitschland bijv. 2001—2500, voor Oostenrijk en Rusland 3501 en meer.

In nauw verband met de bestrijding van tuberculose staat het woningvraagstuk en het alcoholisme. »Iedere verbetering van onze treurige maatschappelijke toestanden beteekent een vooruitgang der volksgezondheid." Het streven moet dus zijn: de arbeidersklasse stoffelijk en zedelijk te verheffen, nijverheidshygiëne, een inrichting der scholen naar de eischen der gezondheidsleer, meerdere zorg voor zuigelingen enz., dan zullen epidemiën hoe langer hoe zeldzamer worden.

In het zesde hoofdstuk ten slotte worden enkele ziekten besproken, die veroorzaakt worden door voordiertjes, protozoën, o.a. de malaria, waarvan de bijzonderheden door figuren verduidelijkt zijn, en ook enkele besmettelijke ziekten van het vee.

Nu ook in ons land op het einde van het vorige jaar weer eenige gevallen van cholera zijn opgetreden en in het laatste jaar de meninghitis cerebro-spinalis, de nekkramp, hier en daar opduikt, zullen zeer zeker velen de behoefte gevoelen iets meer van het leven der kleinste wezens, en van het optreden en de bestrijding van besmettelijke ziekten te weten. In dit boekje vinden ze daarvan een zeer duidelijke uiteenzetting met een 66 figuren, waaronder een aantal gekleurde. Moge de wensch van den Schrijver, »dat dit boek iets zal bijdragen tot vermindering van de zoo gevaarlijke, maar helaas nog zoo algemeene onwetendheid" in vervulling gaan.

Utrecht.

DR. J. M. GEERTS.

Geweldige Natuurkrachten, door Mr. G. Vissering. Uitgegeven ten bate van het Smeroeffonds. Batavia, G. Kolff en Co. Amsterdam. J. H. de Bussy.

Een prachtboek ligt voor me, vol platen. Het verhaalt eerst van de geweldige ramp, die in den nacht van 29 op 30 Augustus het Loemadjangsche verwoestte. Alle rivieren, ontspringend op de helling van den Smeroe, bandjirden dien nacht tegelijkertijd en zeer zwaar. 190 menschen

kwamen om het leven; 264 gezinnen verloren alles, tot den grond toe, waaruit ze hun levensonderhoud moesten halen.

Met geld van de Regeering, met giften en gaven van weldadigen werd de eerste nood gelenigd. Maar steeds meer is er noodig! De bevolking moet weer grond hebben, moet weer karbouwen hebben om dien grond te bewerken, moet landbouwwerktuigen hebben.

En Loemadjang is niet de eerste plaats door zulk een ramp verwoest, en zal ook niet de laatste zijn!

Toen heeft Mr. Vissering het officieele rapport over deze ramp uitgewerkt en met illustraties voorzien; want woorden alleen schieten te kort om zooveel vreeselijks te verbeelden.

Hij heeft eraan toegevoegd de geschiedenis van den Smeroe en den Kloet, de geschiedenis van al de rampen, die ze over het arme Midden-Java hebben uitgestort. Bij die geschiedenis zijn schrikkelijke photo's gevoegd. Die panorama's van de verbrande bosschen — ze zijn onzegbaar treurig en vreeselijk.

Dit alles is te samen gevoegd tot een prachtboek, en wordt uitgegeven ten bate van het Smeroefonds, gesticht om eerst die Loemadjangsche ellende te lenigen, met de bedoeling het fonds in stand te houden tot leniging van de ellende der verdere rampen, die vulkanen en bandjirs nog zullen brengen.

Mogen zeer velen dit prachtboek koopen ten bate van het fonds!

Mr. Vissering heeft gelijk: vaak worden de tijdingen over zulke rampen te koel opgenomen hier in Holland. Treurig is 't, een zin te moeten lezen als: »De Koloniën hadden bij deze omvangrijke ramp meer medegevoel kunnen verwachten bij velen in het Moederland, tot wier voorspoed Insulinde toch zooveel heeft bijgedragen.»

En als men eenmaal het boek heeft, en gelezen heeft, dan kan men voortaan tijdingen als die in 1909 uit Loemadjang niet meer koel aanhooren — dan zal men doorgaan met het Smeroefonds te steunen.

NANNIE VAN WEHL.

Inleiding tot de beoefening der statistiek, door Dr. C. A. Verrijn Stuart, Hoogleraar aan de Rijks-Universiteit te Groningen. Eerste deel: de statistische methode en hare toepassing op het gebied der demografie. — Haarlem, de Erven F. Bohn.

Sociale kennis behoort aan sociale politiek vooraf te gaan.

Betrouwbare kennis wordt in deze materie alleen verkregen door nieuwe toepassingen van de inductive methode.

Dat is, om te beginnen, geduldige en vlijtige verzameling, vergelijking en onderzoek van een zoo volledig mogelijk materiaal van feiten.

Sociaal-oeconomische problemen zijn slechts op te lossen op grond van een beschikbaar en geordend sociaal-oeconomisch feitenmateriaal.

Dit te verschaffen, is de taak der statistiek.

Prof. Verrijn Stuart stelde zich voor om aan de belangstelling te gemoet te komen, die, op grond van den hier geschetsten gedachtengang, meer en meer in de statistiek ontstaat, door eene inleiding te geven tot hare beoefening.

Na eene uiteenzetting van het wezen der statistiek en de statistische methode, behandelt hij de beteekenis van gemiddelden en verhoudingscijfers en van de graphische statistiek. Vervolgens gaat hij de ontwikkeling der